

TÖÖVÕTULEPINGU NR 1.8-2/2531-1 ERITINGIMUSED

Eesti Vabariik, Sotsiaalministeeriumi kaudu, registrikood 70001952, asukoht Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn, keda esindab asekanstler Anniki Lai (edaspidi nimetatud „tellija“) ja

Balti Uuringute Instituut MTÜ, registrikood 80046950, asukoht Lai 30, 51005 Tartu, keda esindab juhatuse liige Kats Kivistik (edaspidi nimetatud “töövõtja”),

edaspidi koos nimetatud „pooled“ ja eraldi „pool“, sõlmisid käesoleva töövõtulepingu (edaspidi “leping”) alljärgnevas:

1. Lepingu objekt

Lepingu objektiks on töövõtja poolt analüüsi “Ulatusliku psühhosotsiaalse kriisiabi pakkumise analüüs” läbiviimine (edaspidi „tööd“). Tööde täpsem kirjeldus on toodud tellija 28.10.2024 pakkumuskutses ja töövõtja 26.11.2024 pakkumuses, mis on lepingu lahutamatuks osaks.

2. Tööde teostamise aeg ja tähtpäevad

Töövõtja kohustub teostama lepingu objektiks olevad tööd vastavalt väikehanke dokumendis toodud indikatiivsele ajakavale hiljemalt **viie kuu jooksul lepingu sõlmimisest arvates**. Tööde teostamise täpsem ajakava lepitakse poolte vahel eraldi kokku. Pooltel volitatud esindajad võivad kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis lepingu täitmise käigus ajakava täpsustada ja kohandada, muutmata lõpptähtpäeva.

3. Lepingu hind

- 3.1. Lepingu alusel töövõtja poolt teostatavate tööde kogumaksumuseks on **29 450** eurot, millele lisandub käibemaks õigusaktidega sätestatud korras, välja arvatud punktis 3.2 nimetatud juhul (edaspidi nimetatud „lepingu hind“).
- 3.2. Kui pakkumuse esitamise ajal ei olnud töövõtja käibemaksukohustuslane või tal ei olnud kohustust käibemaksu arvestada, kuid selline kohustus tekkis pärast pakkumuse esitamist või lepingu täitmise käigus, peab töövõtja arvestama, et lepingu hind sellest käibemaksu võrra ei suurene.
- 3.3. Lepingu hind on lõplik ja sisaldab kõiki lepingu täitmise kulusid, sh tasu autoriõiguste eest.
- 3.4. Lepingu hind tasutakse tellija volitatud esindaja kinnitatud üleandmise-vastuvõtmise akti alusel esitatud arve alusel ühe maksena pärast tööde teostamist.
- 3.5. Töövõtja esitab tellijale arve e-arvena. E-arvet on võimalik saata e-arvete operaatori vahendusel. E-arve loetakse laekunuks selle operaatorile laekumise kuupäevast.

4. Erisätted

- 4.1. Töövõtja kohustub tagama, et töö teostavad pakkumuses nimetatud meeskonnaliikmed vastavalt oma erialastele teadmistele, oskustele ja võimetele. Kui töö teostamise käigus tekib vajadus meeskonnaliikmete vahetuseks, peab töövõtja selle eelnevalt tellijaga kooskõlastama. Meeskonnaliikmete vahetumise korral peab olema tagatud, et tööd teostavad vähemalt samaväärse kvalifikatsiooni ja kogemusega isikud, kes olid nimetatud töövõtja pakkumuses.
- 4.2. Pooled lepivad kokku punktis 7.1 viidatud Töövõtulepingute üldtingimuste kohaldamises järgmiste erisustega:
 - 4.2.1. leppetrahvi määraks üldtingimuste punktis 9.1.3. on 0,05% päevas;
 - 4.2.2. üldtingimuste punkt 12.1. sõnastatakse järgmiselt:

12.1 Töövõtja kohustub lepingu kehtivuse ajal ja pärast lepingu lõppemist määramata tähtaja jooksul hoidma konfidentsiaalsena kõiki talle seoses lepingu täitmisega teatavaks saanud andmeid, mis on kas kirjalikus või digitaalses vormis varustatud märkega "konfidentsiaalne" või millel on märge juurdepääsupiirangu kohta (eelkõige kuid mitte ainult AvTS alusel) või mille konfidentsiaalsusest on tellija teavitanud suuliselt, kui see teabe avaldamise asjaolusid silmas pidades on asjakohane.

5. Volitatud esindajad

- 5.1. Tellija volitatud esindajaks lepingu täitmisega seotud küsimustes on Katrin Aarma, tel 59138587, e-post Katrin.Aarma@sm.ee, või teda asendav isik.
- 5.2. Töövõtja volitatud esindajaks lepingu täitmisega seotud küsimustes on Maarja Käger, tel 56226938, e-post maaria@ibs.ee.

6. Lepingu lisad

Lepingu juurde kuulub allkirjastamise hetkel lisana alljärgnev dokument:

6.1. Lisa 1 – Tehniline kirjeldus.

7. Muud sätted

7.1. Lepingu osaks on lisaks käesolevatele eritingimustele ja nende lisadele töövõtulepingute üldtingimused. Töövõtja kinnitab, et on üldtingimustega tutvunud paberandjal või elektroonselt Sotsiaalministeeriumi kodulehel aadressil: <https://www.sm.ee/lepingute-uldtingimused> ning tal oli võimalik nende kohta küsida selgitusi ja teha ettepanekuid eritingimustes üldtingimuste kohaldamata jätmiseks või muutmiseks. Pooled kinnitavad, et kõik üldtingimused on mõistlikud ega saa seetõttu olla tühised.

7.2. Kui konkreetsest sättest ei tulene teisiti, tähendab mõiste „leping” lepingu eritingimusi ja üldtingimusi koos kõikide lisadega. Lepingu dokumentide prioriteetsus on järgmine: eritingimused (I), lepingu lisad (II) ja üldtingimused (III). Vastuolude korral lepingu dokumentide vahel prevaleerib prioriteetsem dokument. Lepingu sõlmimisega kaotavad kehtivuse kõik töövõtja hinnapakkumises või muus sarnases dokumendis sisalduvad tingimused niivõrd, kuivõrd need on vastuolus lepingu eritingimuste ja üldtingimustega.

7.3. Leping allkirjastatakse digitaalselt.

Tellijä

Töövõtja

/allkirjastatud digitaalselt/

/allkirjastatud digitaalselt/

Tel: 626 9301
E-post: info@sm.ee

Tel: 6999 480
E-post: ibs@ibs.ee

Väikehange „Ulatusliku psühhosotsiaalse kriisiabi pakkumise analüüs“

Tehniline kirjeldus

1. Olukorra kirjeldus

Meist igaüks võib elu jooksul puutuda kokku kriisiolukordade, nagu õnnetused, ootamatu surm, looduskatastroofid, tagajärgedega. Osad neist sündmustest võivad mõjutada üksikuid isikuid ja perekondi, teised aga kollektiive, kogukondi või tervet riiki. Sellised sündmused võivad tekitada tugevaid emotsioone ja stressi, millega on keeruline üksi toime tulla. Psühhosotsiaalse kriisiabi eesmärk on pakkuda **inimlikku, toetavat ja praktilist abi** inimestele ja kogukondadele, et leevendada ärevust ja pinget, aidates inimestel taastada turvatunnet, sidet teistega ja kontrolli oma elu üle. Kiire toetus kriisi hetkel võib oluliselt kaasa aidata paranemisele, **aidata ennetada ja leevendada vaimse tervise probleeme**, samas kui hilinenud abi võib raskendada kriisisündmusest taastumist ning süvendada vaimse tervise probleeme.

Teenus, millega kaetakse inimestele kriisiolukorras või selle järgselt esmase psühhosotsiaalse abi pakkumine, on **psühhosotsiaalse kriisiabi teenus (PSK)**. Vastavalt Ohvriabi seaduse¹ (OAS) §14 korraldab ohvriabi Sotsiaalkindlustusamet (SKA) ning ohvriabiteenuste **korraldamisel teeb SKA koostööd teiste riigi- ja kohaliku omavalitsuse (KOV) asutuste ning füüsiliste ja juriidiliste isikutega**. PSK teenus on vastavalt Ohvriabiseaduse (OAS) §15 üks ohvriabiteenustest. OAS §19 kohaselt osutatakse PSK teenust kriisijuhtumi ohvrile, et ta tuleks juhtunuga toime, et vähendada juhtumi mõju tema igapäevasele tegutsemisele ning taastada tema iseseisev toimetulek. **Kriisijuhtum OAS tähenduses on ootamatu ulatusliku mõjuga juhtum**, mis võib kaasa tuua inimeste kahjustumise või hukkumise, põhjustades enamikul sellega seotud inimestest tõsiseid üleelamisi ja abivajaduse.

PSK on riiklik teenus, mida tuleb pakkuda igas ootamatu ulatusliku mõjuga kriisiolukorras, sh suuremahulistes tsiviilkriisides ja sõjalises olukorras, samas puudub vajalik ressurss PSK pakkumiseks ulatusliku mõjuga ja pikka aega kestvate kriiside korral. Riik ja KOVid peavad siinkohal tegema tihedat koostööd. See nägemus on toodud ka Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse² (TsiRK) eelnõu §4 lõikes 5. Seetõttu on oluline mõista, kuidas tuleks PSK osas koostööd KOVidega korraldada ja millised ressursid on Eestis olemas ning vajalik kavandada, et tagada inimestele vajalik psühhosotsiaalne tugi ka kõige keerulisemates kriisiolukordades.

Ulatusliku PSK pakkumise vajadus võib ennekõike tekkida järgmistel juhtumitel, mis võivad vajada ka inimeste ulatuslikku evakuatsiooni:

- looduslik või inimtekkeline katastroof;
- epideemia;
- elutähtsate teenuste toimepidevuse häire, näiteks pikaajaline energia-, veevarustuse või kaugkütte häire;
- põgenike massiline sisseränne;
- või sõjaline olukord.

OAS kohaselt sisaldab PSK järgmist:

- 1) ööpäevaringne kriisijuhtumitele reageerimine;
- 2) olukorra hindamine ning seotud asutuste ja isikutega koostöö käivitamine;
- 3) kriisijuhtumi ohvrite väljaselgitamine ja nende esmaste vajaduste hindamine;

¹ Ohvriabi seadus–Riigi Teataja

² Tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu koostööstamine – EIS (valitsus.ee)

- 4) psühholoogilise esmaabi andmine ja muu psühhosotsiaalse abi käivitamine;
- 5) spetsialistide koostöö kriisijuhtumi ohvri abistamisel.

PSKd pakub ohvrile ja teistele mõjutatud inimestele pärast kriisisündmust kriisitöötaja.

Kriisitöötaja

- abistab põhivajaduste rahuldamisel (vesi, toit)
- pakub tuge emotsionaalse ja füüsilise turvatunde taastamisel (sh psühholoogiline esmaabi)
- jagab praktilisi soovitusi olukorraga toime tulemiseks
- annab infot vajalike teenuste ja teabe saamisel
- teeb koostööd teiste sündmust lahendavate asutuste ja nende töötajatega

Andmete edastamine PSK korraldamiseks vastavalt OAS §20:

1) Häirekeskus edastab kriisijuhtumi korral Sotsiaalkindlustusametile psühhosotsiaalse kriisiabi korraldamiseks sündmuse asukohta ja kirjelduse ning info võimalike inimkahjude kohta.

2) Kui kriisijuhtumi ohver võib juhtumi asjaolude tõttu vajada ohvriabi enda või juhtumiga seotud teise füüsilise isiku elu ja tervise kaitseks, edastab Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet või Päästeamet tema andmed Sotsiaalkindlustusametile esimesel võimalusel.

3) Kui välisriigis toimunud terrorikuriteo ohver võib juhtumi asjaolude tõttu vajada ohvriabi enda või juhtumiga seotud teise füüsilise isiku elu ja tervise kaitseks, edastab Välisministeerium tema andmed nende olemasolu korral Sotsiaalkindlustusametile esimesel võimalusel.

PSK juhtumitesse väljareageerimiseks on SKA sõlminud koostöölepped Politsei- ja Piirivalveametiga ning Häirekeskusega, mille kohaselt kaasatakse SKA ohvriabi kriisiabitoetajad järgmistesse juhtumitesse:

- surmaga lõppenud liiklus-, tule- või veeõnnetused ning plahvatused;
- enesetapud;
- surmaga lõppenud või raskete vigastustega juhtumid ja kuriteod, mille tunnistajateks on lapsed ja noored;
- muud suured sündmused, kus on palju kannatanuid või mõjutatud on eriti haavatavad grupid (nt õnnetused kortermajades või rahvarohketes kohtades).

PSK tegevused kriisijuhtumi korral võib tinglikult jaotada kaheks: vahetu tegevus ja järelabi. **SKA korraldatud PSK teenus tagab vahetu abi kriisisündmuse akuutses faasis**, samas ei välista see vahetu abi pakkumist KOVi poolt või SKA ja KOVi koostöös. Esmast tuge saavad inimesed ja ka spetsialistid läbi ohvriabi kriisitelefoni 116 006 ja palunabi.ee lehel asuva veebivestluse kaudu, mis töötavad ööpäevaringselt ning kus tuge pakuvad koolitatud nõustajad. Olenevalt sündmuse raskusastmest ja ulatusest võib akuutne faas kesta mõnest päevast kuni mitme nädalani. Vahetu abi hulka kuulub kriisisündmusest mõjutatud inimeste välja selgitamine ja neile vajadusel **psühholoogilise esmaabi (PEA)** pakkumine. PEA sisaldab:

- inimese vajaduste ja murede hindamist;
- tuge baasvajaduste katmisel;
- lähedastega ühendamist;
- inimese ära kuulamist ning tuge teabe ja teenuste leidmisel.

Igaüks meist võiks olla valmis teisi kriisiolukorras märkama ja toetama ning selleks on PEA hea meetod. Psühholoogilise esmaabi andmisel on oluline empaatiline kuulamine, mõistmine ja aktsepteerimine ning praktilise abi pakkumine. **Inimliku toetuse pakkumiseks ei pea olema professionaalne vaimse tervise valdkonna spetsialist. Tähtis on abivajaja jaoks olemas olla ja tunda praktilisi viise**, kuidas tekitada turvatunnet ja taastada toimetulekut. **Psühholoogilise esmaabi koolitusi eesliinitöötajatele viib läbi SKA.**

Kriisisündmustes, mis mõjutavad üksikuid inimesi ja perekondi, annavad psühhosotsiaalset kriisiabi SKA väljareageeriva (sündmuskohale mineva) kriisitiimi töötajad. Väljareageeriv kriisitiim reageerib üle Eesti politsei kutsel sündmustele, kus laps või täiskasvanu on surnud traagilise sündmuse (suitsiidi,

avarii või muu õnnetusjuhtumi, vägivalda, üledoosi vms) tagajärjel. Mõned kriisijuhtumid võivad aga mõjutada nii paljusid inimesi, et nõuavad rohkemate abistajate olemasolu. Neil juhtudel pakuvad lisaks kriisitiimi liikmetele psühhosotsiaalset kriisiabi SKA töötajad, koostööpartnerid ja vabatahtlikud, tehakse koostööd teiste asutuste spetsialistidega. Väga paljusid inimesi korruga mõjutavates kriisijuhtumites on PSK vahetu tegevus ka elanikkonnale info ja käitumisjuhiste andmine, teiste asutuste informeerimine ning tegevuste koordineerimine.

Osa inimesi võib kriisisündmuse järel vajada pikemaajalist abi ja toetust ehk järelabi. See tähendab inimeste toetamist normaalsesse elurütmi naasmisel ja juhtunust taastumisel. Järelabi saavad olenevalt kriisilukorra asjaoludest pakkuda sotsiaal- ja tervishoiusüsteem (muuhulgas SKA ohvriabi osakond) ning KOV. Vajadusel tähendab see ka professionaalset kriisinõustamist, psühholoogilist nõustamist, teraapiat ja psühhiaatrilist abi. Suureks toeks võivad olla ka sarnase tausta või kogemusega inimeste tugirühmad ja kogemusnõustajad.

Väikekriisi puhul on **SKA esmase PSK pakkumise reageerimise võimekus** ööpäevaringselt 1 töötajaga (väljareageeriija). Suurkriisi kontekstis on SKA arvestanud kohe reageerimiseks 15 inimese kaasumisega PEA osutamiseks, mis katab ca 300 inimese akuutse abistamise. Suurkriiside pikaajalise kestvusega kaasneb SKA inimressursside ammendumine. Piirkondlik reageerimine võib erineda piirkonnas erinevalt kättesaadavate inimressursside tõttu ja võimalike logistiliste takistuste tõttu, mis võib tuua kaasa viivitused SKA töötajate kaasamiseks. Samuti on hetkel SKA võimekus pakkuda akuutses faasis esmast abi kriisisündmusest lähedalt mõjutatud inimestele (nt kannatanu, tema perekond). Küll aga on sündmustest tihtipeale mõjutatud palju laiem ring inimesi, kes vajaksid sekundaarses faasis psühholoogilist esmaabi ning ka siinkohal on vajalik koostöö KOViga.

Abisaajate ja abiandjate arvestuslikud suurusjärgud:

1-5 inimest	1 abistaja
6-10 inimest	2 abistajat
11-50 inimest	3-5 abistajat
50-500 inimest	5 abistajat iga 100 inimese kohta
500+ inimest	5 abistajat iga 100 inimese kohta

2. Analüüsi eesmärgid

Vastavalt ohvriabiseaduse (OAS) §14 korraldab ohvriabi Sotsiaalkindlustusamet (SKA) ning ohvriabiteenuste korraldamisel teeb SKA koostööd teiste riigi- ja kohaliku omavalitsuse (KOV) asutustega ning füüsiliste ja juriidiliste isikutega. Ulatusliku mõjuga kriisijuhtumi korral võib SKA suutlikkus psühhosotsiaalse kriisiabi (PSK) teenust pakkuda ammenduda, samas **tuleb PSK pakkumine tagada igas olukorras, ning seetõttu võib vajalikuks osutada teenuse pakkumine koostöös KOVidega**. Seaduses on sätestatud, et SKA võib teenuse osutamise anda halduslepinguga osaliselt või tervikuna üle füüsilisele või juriidilisele isikule või KOV üksusele. Täna on täpsemalt kirjeldamata, mida see tähendab ehk **millised on riigi ootused KOVidele ettevalmistuse ja teenuse pakkumiseks valmisoleku osas**.

SKA PSK teenuse pakkumise suutlikkuse ammendumisel **peab olema välja töötatud korralduslik mehhanism KOVidelt abi küsimiseks ja saamiseks**, et jätkuks PSK tõrgeteta pakkumine. Arvesse tuleb võtta, et lisaks KOVide 11-le püsivale kriisiülesandele (TsiRK §84 alusel) peavad KOVid tagama ka elutähtsate ülesannete toimimise (TsiRK §74, 75). Väljakutse on suur ja tegevused omavahel seotud ning sõltuvuses.

Analüüsi teostamine aitab täpsustada ja selgitada seaduses sätestatud KOV vaatest, s.t millistel juhtudel ja kuidas SKA KOVe teenuse pakkumiseks kaasab.

Analüüsi eesmärgid on:

- Kaardistada Eesti hetkeolukord
 - ✓ Tuua välja KOVide ressursid, olemasolevad praktikad, erinevad kasutusel olevad lahendused
 - ✓ Tuua välja KOVide võimelüngad ja vajadus täiendava toe järele PSK pakkumiseks
- Töötada välja võimalikud lahendused olukordadeks, kus SKA suutlikkus ulatuslikku PSK teenust pakkuda on ammendunud ja vajab teenuse korraldamisel KOVi(de) abi
- Analüüsida välisriikide praktikaid ja korraldusmudeleid PSK pakkumisel ulatuslike kriisisündmuste korral (soovituslikult Soome, Rootsi, Norra, Läti, Leedu ja/või Poola, lõplik riikide nimekiri kinnitatakse läbirääkimiste käigus) (dokumendianalüüs)
- Tuua välja võimalikud lahendused KOVide toetamiseks

Järgnevalt on välja toodud vastavalt analüüsi eesmärkidele peamised uurimisküsimused:

Plokk 1a. Kaardistada Eesti hetkeolukord: tuua välja KOVide ressursid, olemasolevad praktikad, erinevad kasutusel olevad lahendused

- Milline on KOVide arusaam PSKst ja selle vajalikkusest?
- Millist rolli näevad KOVid endal PSK pakkumisel?
- Mis on KOVil olemas ulatusliku PSK pakkumiseks? (nt kriisitöötaja olemasolu, vastava ettevalmistusega spetsialistid, kokkulepped teenusepakkuja(te)ga, läbimõeldud rollijaotus, sh vastutaja jm)
- Kas KOVil on olemas riskihinnangu plaan või kriisiplaan? Kui jah, kas plaan sisaldab psühhosotsiaalse kriisiabi pakkumist (ja/või esmase vaimse tervise toe pakkumist)? Kui ei, siis mis on takistuseks?
- Kas KOVil on esmase vaimse tervise toe / PSK pakkumise osas koostööd teiste KOVidega? Kuidas on abi andmine kavandatud? Milline on koostööpiirkond?
- Milline on KOVis valmisolek pakkuda psühhosotsiaalset kriisiabi / psühholoogilist esmaabi? Kui mitmele inimesele?
- Millised pädevused on täna KOVil olemas, et pakkuda (mh evakuatsioonikohas) psühhosotsiaalset abi?
- Kas KOVis on olemas PEA koolituse läbinud töötajaid? Mitu? Ja/või kas KOVis on eelkokkulepped teiste KOVide, MTÜde või vabatahtlike organisatsioonidega või vastavate oskustega töötajatega?
- Töötajate koolitamine, nende pädevused, ettevalmistus ja kättesaadavad koolitused: Millised juhendid on täna olemas? Millega ollakse koolitatud? Millised koolitused on kättesaadavad? Milline on töötajate valmisolek koolitust läbida, valmisolek abi anda?

Plokk 1b. Kaardistada Eesti hetkeolukord: tuua välja KOV võimelüngad ja vajadus täiendava toe järele PSK pakkumiseks

- Mis on suurimad takistused KOVil PSK pakkumiseks?
- Kui juhtub suurem kriis, kellelt (millis(t)elt KOVi(de)lt) ja millisel kujul ootaksite koostööd? Millistes aspektides? (spetsialistid, jm)
- Kas KOVi hinnangul võib olla vajadus teha koostööd mõne välisriigi KOViga? (nt Soome, Läti vm KOVid) Millisel kujul ja aspektides?
- Kas KOVil endal on valmisolek minna naaberriigile appi? Millisel kujul ja aspektides?
- Millist tuge on KOVil vaja riigilt ulatusliku PSK pakkumiseks? Mis te näete, mis on puudu, mis on teie vajadused? (nt finantstuge, kindlustunnet finantskohustuste katmise garanteerimisel, koordinaatsiooni, koolitusi, juhendmaterjale, kaardistuse juhendid, vmt)
- Kellelt KOV veel abi/tuge võiks vajada? (kodanikuühendused, MTÜd, vm partnerid)
- Milliseid juhendmaterjale, koolitusi, ettevalmistust, vmt on juurde vaja?

Plokk 2: Töötada välja võimalikud lahendused olukordadeks, kus SKA suutlikkus ulatuslikku PSK teenust pakkuda on ammendunud ja vajab teenuse korraldamisel KOVi(de) abi

- Kes vastutab KOVis PSK teema eest?
- Kas on läbi mõeldud rollid ulatusliku PSK pakkumise korral?
- Kui PSK teema vastutajat KOVis pole, kes pakub tavapäraselt abivajajale esmast vaimse tervise tuge?
- Kes võiks olla ulatusliku kriisi olukorras KOVis esmakontaktiks SKAle, nõ ajutiseks kriisitöötajaks ja kohalikuks koordineerijaks?
- Mis olukorras, ulatuses ja ülesannetes (PSK kontekstis) saaks KOV riigile appi tulla? Milles abi seisneks?
- Kuidas jagada vastutust PSK osas SKA ja KOV-ide vahel (evakuatsioonikoha ja selles täidetavate ülesannete vaates)?
- Kui tegu on kohaliku kriisiga (ühe KOVi piirides), millist abi ja tuge ootab KOV SKAlt?

Plokk 3: Analüüsida välisriikide praktikaid ja korraldusmudeleid PSK pakkumisel ulatuslike kriisisündmuste korral

- Millised koostöö- ja info edastamise/vahetamise liinid töötavad riigi ja KOVide vahel kriisiolukorras?
- Kuidas on jaotunud rollid ja vastutused?
- Millistele baasjuhenditele tuginetakse?
- Millistele standarditele tuginetakse?
- Millised on täna toimivad välisriikide koostöö- ja korraldusmudelid ning suunamisliinid? Esitada info (ka) võrdlustabelina.
- Millised sekkumised on välisriikidel kasutusel esmase psühhosotsiaalse abi pakkumiseks? Esitada info (ka) võrdlustabelina.

Plokk 4: Tuua välja võimalikud lahendused KOVide toetamiseks*

- Millised on KOVide ootused SKAle (riigile tervikuna) ja sellest lähtuvalt ettepanekud riigile, mh rollijaotuse osas?
- Milline/sed praktiline/sed teenuse korraldusmudel/id sobiks Eestile, võttes arvesse töötavaid välisriikide praktikaid ja kasutades maksimaalselt juba olemasolevaid süsteemi komponente koos ettepanekutega nende paremaks sidumiseks?
- Milline/sed korraldusmudel/id abivajadusele (SKA pöördumine KOVide poole) kiire vastuse saamiseks võiks Eestis toimida? Millised infoliinid võiksid toimida? (nt kas ja mis kontekstis läheneda KOV regionaalsete kriisikomisjonide või EVLV kaudu või otsekontaktid KOVidega, vm analüüsi käigus selgunud ettepanekud).
- Milliseid soovitusi on välja tuua KOVidele esmase psühhosotsiaalse toe teenuse korraldamiseks?
- Millised juhendmaterjalid, koolitused jm tugi on vajalik KOVidele?

**Esitada analüüsi tulemused ja ettepanekud ka skemaatiliselt, kus vähegi võimalik (nt infoliinid, rollid jm)*

Analüüsi tulemusena on:

- Kirjeldatud tänased KOV psühhosotsiaalse toe pakkumise praktikad ja võimelüngad.
- Kirjeldatud psühhosotsiaalse toe sisu ja ulatus ning ootus standardi osas KOVidele, kasutades selleks välisriikide näiteid, lähtudes headest tavadest ning SKA ja KOVide ettepanekutest (selgust loov kirjeldus).
- Koostatud ettepanekud korraldusmudeliks (kes mida millal teeb) ulatuslikes kriisides, sh koostöö teiste ametiasutuste ja KOVidega (eeldatavalt naabritega, kuid vajadusel laiemalt), kirjeldatud osapoolte rollid ja vastutus.

- Töötatud välja ettepanekud vajalikeks arendustegevusteks, et korraldusmudelit saaks rakendada (sh nt KOVide riigipoolse toetamise kava, käsitledes võimelünkade lahendusi ja toetamise võimalusi, ootused koostööle piirkondliku koostöö parandamiseks ja ka välismaised praktikad ja riikidevaheline koostöö (kui on))

3. Andmed

Tellija hinnangul eeldab uuring nii kvalitatiivsete andmete kogumist kui ka küsitluse vm kvantitatiivmeetodiga täiendavat andmekogumist, lõpliku meetodite valiku ja tegevuskava koostab uuringu eesmärgist lähtuvalt pakkuja. Igal juhul tuleb uuringumeeskonnas arvestada mõlemat laadi andmete analüüsimise ja sünteesimise pädevuste olemasolu ja vajadusega ning seega on vaja nii vastava kogemusega kvantitatiiv- kui kvalitatiivanalüütiku panust.

3.1 Kvalitatiivandmete kogumine ja analüüs

Kvalitatiivanalüüsi andmete kogumisel ja analüüsis tuleb lähtuda peatükis 2 toodud eesmärkidest ja uurimisküsimustest, mida pakkuja võib täiendada, põhjendades täienduste lisaväärtust pakkumuses. Kvalitatiivandmed tuleb koguda eelkõige süvaintervjude (keskmine kestus 90 minutit) ja grupiintervjude (fookusgrupid, ühes grupis maksimaalselt 10 osalejat) kaudu TK 3.3 toodud sihtrühmadelt.

Uurimiseesmärkidest lähtuvalt tuleb vastavalt koostada poolstruktureeritud intervjuude kavad. Valmis tuleb olla ka variatsioonideks poolstruktureeritud intervjuude küsimustikes, samuti venekeelsete süvaintervjude läbiviimiseks, kui selgub, et mõnes piirkonnas ei ole võimalik eestikeelset valimi kriteeriumile vastavat osalejat värvata, kuid venekeelset on, ning vene- või ingliskeelse süvaintervjuu läbiviimiseks Ukraina ekspordiga.

Poolstruktureeritud küsimustike ja analüüsi detailsus peab välja tooma olulised nüansid vastavalt uurimisteemadele ja -küsimustele, samuti osapoolte ettepanekud süsteemi täiendamiseks. Lisaks, kui intervjuueerija märkab intervjuu käigus vastaja pakutavaid olulisi teemasid, mida poolstruktureeritud intervjuu küsimustik (või uurimisteemad) ei kajasta, siis tuleb ka need teemad salvestada ning analüüsis kajastada (vajadusel lülitada need teemad tellijaga kooskõlastatuna ka järgmistele, veel läbi viimata süvaintervjude küsimustikesse). Poolstruktureeritud intervjuude kavad koos pöördumiskirjaga intervjuueeritava(te) poole tuleb enne intervjuude läbiviimist kooskõlastada hankijaga.

Eeltoodust tulenevalt soovib tellija, et töövõtja kasutaks analüüsi alusena mitte üldiseid märkmeid või kokkuvõtteid intervjuudest, vaid olulisi detaile märgata võimaldavaid salvestusi. Intervjuud võib läbi viia kas telefoni/videokõne teel või silmast-silma, nii nagu vastajale on mugavam. Anonümiseeritud transkriptsioonide ega salvestuste üleandmine tellijale ei ole kohustuslik. Küll jääb tellijale töö teostamise ja kvaliteedi järelevalve aspektist õigus veenduda vähemalt salvestiste olemasolus ning vajadusel ka nende tegeliku kestuse, sisu jm vastavuses tellija lähteülesandele või töövõtja poolt teostatud analüüsile. Ehk juhul kui tellijal on töö kvalitatiivosa analüüsi väikehanke nõuetele vastavuses pretensioone, mis on töövõtjale ka kirjalikult esitatud, on tellijal õigus töövõtja tööruumides vastastikku kokkulepitud ajal tutvuda kas salvestuste või transkriptsioonide olemasoluga, vajadusel ka nende sisuga määral, mis on vajalik, et anda hinnang, kas teostatud analüüsi puudused võivad tuleneda ebapiisavast või ebaõigest kvalitatiivandmestikust. Seejärel on tellijal õigus otsustada, kas hindamise osana kogutud kvalitatiivandmestiku põhjal on sama töövõtja suuteline teostama väikehanke nõuetele vastava analüüsi või mitte. Viimasel juhul on tellijal vajadusel õigus tellida juba kogutud andmete põhjal uus analüüs kolmandalt osapoolt, kuna spetsiaalselt hindamise eesmärgi saavutamiseks kogutud andmete varalised õigused kuuluvad tellijale. Lisaks sätestab leping täpsemalt kõigi hindamise käigus loodud andmestike, sh kvalitatiivosa salvestiste hävitamise tingimused töövõtja poolt pärast seda, kui tellija on tööd aktiivselt vastu võtnud.

3.2 Kvantitatiivandmete analüüs

Kvantitatiivandmete analüüsis tuleb samuti lähtuda peatükis 2 toodud eesmärkidest, mida pakkuja võib täiendada, põhjendades täienduste lisaväärtust pakkumuses. Välja tuleb valida ja täiendavalt pakkuda peamised uurimisteemad, võttes arvesse hilisema statistilise analüüsi võimalikkust. Juhul, kui pakkuja kavandab lisaks kvalitatiivmeetodile küsitluse(d) ja/või andmete täiendava kogumise, tuleb pakkujal arvestada tulemuste üldistatavuse saavutamist ning kirjeldada pakkumuses, kuidas seda tehakse (valimi disain, s.h vajalik valimialus ja kavandatav lõppvalimi suurus, värbamis- ja küsitlusmetoodika, vastajate kaalumine, selle põhjendus ja metoodika, jms). Valmis tuleb vajadusel olla küsimustike tõlkimiseks vene keelde. Küsimustikud koos pöördumiskirjaga vastaja(te) poole tuleb enne küsitlusteid kooskõlastada hankijaga.

3.3 Analüüsi sihtrühmad ja valimid

Käesolev analüüs ei näe ette teenusesaajate poole pöördumist. Uuringu sihtrühmadeks on Sotsiaalkindlustusameti esindajad, kes PSK teenuse koordineerimise eest vastutavad ning KOVide esindajad. Oluline osapool on poliitikakujundajana Sotsiaalministeerium ning eksperdina Ukraina vaimse tervise valdkonna spetsialist. Uuringu valimid tuleb koostada vastavalt valitud metoodikatele ja peamistele sihtrühmadele, arvestades info kogumise vajadust üle-eestiliselt.

Rasvases kirjas on allpool toodud süvaintervjuude peamised sihtrühmad ning sulgudes tellija poolt soovitatav minimaalne intervjuueeritavate arv. Intervjuueeritavate alagruppe ja intervjuude osakaale võib pakkuja pakkumuses muuta, põhjendades tehtud muudatuste vajalikkust ning säilitades peamised sihtrühmad ja neis ette nähtud minimaalse intervjuude üldarvu. Lubatud on kavandada ja pakkuda ka suuremat intervjuude arvu, põhjendades nende vajalikkust ja/või lisaväärtust oma pakkumuses ning näidates vastavalt, keda lisaks kaasata soovitatakse või millist alagruppi võiks alltoodust rohkem intervjuuerida.

Tellija huvi on KOVide maksimaalselt lai kaetus nii süvaintervjuudes kui suuremates gruppides (sh osalenud KOV suurus, regioon, jm).

1. Poliitikakujundajad ja valdkonna eksperdid (kokku vähemalt 10)

- Sotsiaalministeeriumi kriisijuhtimise valdkonna ja vaimse tervise osakonna spetsialistid (vaimse tervise ja psühhosotsiaalne tugi kriisides poliitika kujundajad) (vähemalt 2)
- Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna spetsialist(id) (ohvriabi poliitika kujundajad) (vähemalt 1)
- Sotsiaalkindlustusameti spetsialistid (sh ohvriabi ja ennetusteenuste osakonna arendustalituse psühhosotsiaalse kriisiabi tiim) (vähemalt 6, sh piirkondlikud koordinaatorid)
- Ukraina vaimse tervise valdkonna ekspert (vähemalt 1)

2. Kohalike omavalitsuste esindajad (kokku vähemalt 79)

Võimalikult laia KOVide katvuse saavutamiseks on lubatud grüpiintervjuud (fookusgrupid) kohalike omavalitsustega, sh virtuaalselt. Ühes fookusgrupis võib olla maksimaalselt 10 inimest ning fookusgrüppe kokku minimaalselt 8. Kaasata tuleb igast KOVist soovituslikult vähemalt 1 esindaja, s.h saared ja väikesaared, et koguda võimalikult mitmekesisist infot, millised on KOVide võimelüngad ja toevajadus (s.h omavahelise koostöö vajadus) PSK pakkumiseks. Töövõtjast mitesõltuvatel asjaoludel võib vastamise protsent väheneda kuni 10%. Kokkuleppel tellijaga võib töövõtja KOV esindaja välja vahetada mõne teise KOV esindaja vastu, võttes arvesse erineva elanike arvu ja suurusega KOVide esindatuse erinevatest Eesti piirkondadest. Vähemalt 3 suuremat KOVi/regiooni intervjuueeritakse süvaintervjuude kaudu, mis lepatakse eraldi kokku tellijaga.

3.4. Uuringuinstrumentarium

Kogu uuringuks vajaliku instrumentariumi valmistab ette töövõtja (s.h nii lõplikud küsitlusankeedid kui pool-struktureeritud küsimustikud intervjuude läbiviimiseks). Intervjuud ministeeriumi ja

Sotsiaalkindlustusametiga koos siinse lähteülesande peamiste uurimisküsimustega annavad töövõtjale selleks põhjaliku alusmaterjali.

Sotsiaalministeeriumi poliitikakujundajate ja Sotsiaalkindlustusameti töötajate intervjuude küsimustikud eelnevat tellijaga kooskõlastamist ei vaja, kuid tuleks saata vastajatele ette tutvumiseks vähemalt 5 tööpäeva, et nad saaksid põhjalikumalt intervjuuks valmistuda. Ülejäänud sihtrühmade küsimustikud, samuti küsitlusankeedid tuleb enne intervjuudega alustamist tellijaga kooskõlastada, et tellija saaks veenduda kõigi vajalike teemade kaasamises, nähes tellija tagasisideks ette samuti vähemalt 5 tööpäeva.

Valmis tuleb olla ka selleks, et süvaintervjuudele vastajad lisavad intervjuu käigus mõne uue teema, kui nende arvates esitatavad küsimused kogu probleemide spektrit ei kata, ning tellijaga kooskõlastatult tuleb töövõtjal siis vajadusel neist lähtuvalt intervjuu küsimustikke ka täiendada.

4. Uuringumeeskond

Pakkuja peab koostama analüüsi läbiviimiseks meeskonna, kuhu tööde mahtu, erinevaid meetodikaid ja ajakava arvestades peab kuuluma minimaalselt 4 inimest: projektijuht, küsitlusjuht, kvantitatiivmetoodika analüütik, kvalitatiivmetoodika analüütik. Lisaks tuleb vajadusel kaasata eelnevate vastavate pädevuste ja kogemustega intervjuueerijaid ja/või moderaatoreid (nt kui on vaja kas täiendavaid vene või inglise keele oskuse pädevusi, kui analüütik keskendub andmete analüüsile, mitte nende kogumisele jms). Kõik uuringumeeskonna liikmed peavad omama terviklikku sisulist ülevaadet projekti eesmärkidest, meetodikatest ja soovitud tulemustest.

Projektijuht koordineerib uuringumeeskonna tööd, suhtleb hankija ja projekti juhtrühmaga ning vastutab projekti sujuva ja tähtaegse läbiviimise eest. Projektijuht vahendab hankija ja analüütiku vahel informatsiooni, korraldades mh nii esmakohtumise kui kõik järgnevad vajalikud vahekohtumised uuringumeeskonna ja tellija vahel ning osaledes neis ise aktiivselt. Projektijuht korraldab ka kõigi kohtumiste protokollide või memode koostamise uuringumeeskonna mõne liikme poolt ning selle, et neis kajastatud info jõuaks kõigi vajalike osapoolteni. Projektijuht jälgib, et ette nähtud tööde tulemuseks oleks kõigi meeskonnaliikmete panusena loodud ühtne ja loogiline tervik.

Nõuded: Projektijuhilt nõutakse vähemalt kahe tellitava analüüsiga samaväärse uuringu juhtimiskogemust (nt alusuuringud, rakendusuurinud, turu-uuringud, mõjuanalüüsid, poliitikaanalüüsid, mis korruga või eraldi sisaldavad vähemalt ühte kvalitatiivuuringu ja ühte kvantitatiivuuringu juhtimise kogemust) viimase viie aasta jooksul.

Küsitlusjuht vastutab andmete kogumise korraldamise, sh valimite ettevalmistamine ning valimi isikutega kontakteerumise, nende värbamise ning muud küsitlustööde kvaliteetseks läbiviimiseks vajalike tegevuste eest. Küsitlusjuht korraldab või aitab korraldada ka valideerimisega seotud intervjuusid, fookusgrupe või aruteluseminare, värvates neisse vajalikke osalejaid. Vajadusel osaleb küsitlusjuht tellija ja eduka pakkuja esma- ja vahekohtumistel, samuti annab küsitlusjuht vastavalt küsitlustööde käigule olulise sisendi vahearuandesse ning vastavasse meetodika peatükki lõpparuandesse (või koostab need ise).

Nõuded: Küsitlusjuhil peab olema vähemalt kahe tellitava analüüsiga samaväärse uuringu juhtimiskogemust (nt alusuuringud, rakendusuurinud, turu-uuringud, mõjuanalüüsid, poliitikaanalüüsid, mis korruga või eraldi sisaldavad vähemalt ühte kvalitatiivuuringu ja ühte kvantitatiivuuringu juhtimise kogemust) viimase viie aasta jooksul.

Kvantitatiivanalüütik vastutab uuringus hõlmatud teenuse kohta olemasolevate ja vajadusel täiendavalt kogutavate kvantitatiivandmete sisulise analüüsi ja lõppraportis esitamise ning esitlemise eest. Koostöös küsitlusjuhiga kavandab ta vajadusel küsitluste meetodika ja valimi disaini vastavalt uuringu sihtrühmadele. Juhul, kui otsustatakse täiendavalt andmeid koguda, siis on

kvantitatiivanalüütiku ülesandeks sel juhul ka lõplike küsimustike koostamine eesti ja vene keeles ning nende kooskõlastamine tellijaga. Kvantitatiivanalüütik pakub kõigi kvantitatiivandmete põhjal välja ka ulatusliku PSK edasiseks pakkumiseks sobiva(d) korraldusmudeli(d). Kokkuleppel esitleb kvantitatiivanalüütik eesti keeles uuringu peamisi tulemusi. Vajadusel osaleb analüütik ka esma- ja vahekohtumistel tellijaga.

Nõuded: Kvantitatiivanalüütikul peab olema vähemalt magistr kraad ning varasemalt vähemalt kahe tervise-, sotsiaal- või sellega lähedalt seotud valdkonna kvantitatiivuuringu läbiviimise ja analüüsi kogemus viimase viie aasta jooksul.

Kvalitatiivanalüütik vastutab uuringu kvalitatiivandmete sisulise analüüsi ja lõppraportis esitamise ning esitlemise eest. Koostöös küsitlusjuhiga kavandab ta intervjuude läbiviimiseks vajaliku meetodika ja valimi disaini vastavalt uuringu sihtrühmadele. Kvalitatiivanalüütiku üheks oluliseks ülesandeks on esmalt lõplike pool-struktureeritud küsimustike koostamine eesti ja vajadusel ka vene ja inglise keeles ning nende kooskõlastamine tellijaga. Ta viib ise või (vene-/inglisekeelse) intervjuueerija/moderaatori abil läbi (süva)intervjuud ja jälgib, et need salvestatakse ja säilitatakse nõuetekohaselt. Kui analüütik ei intervjuueeri vene või inglise keeles ise, koostab ta siiski analüüsi ka vene-/inglisekeelsete intervjuude põhjal (lastes need vajadusel tõlkida eelnevalt eesti keelde), osana terviklikust intervjuude analüüsist. Kvalitatiivanalüütik osaleb ka ulatusliku PSK pakkumise korraldusmudeli(te) koostamises, andes sellesse sisendit kvalitatiivselt kogutud info põhjal, s.h aidates valideerida mudelit/mudeleid koostöös psühhosotsiaalse kriisiabi teenuse ekspertidega (nt viies projekti viimases etapis läbi vastava aruteluseminari, fookusgrupid vms, analüüsides saadud tagasisidet ning panustades korraldusmudeli(te) lõpliku versiooni valmimisse). Kokkuleppel esitleb analüütik eesti keeles uuringu peamisi tulemusi. Vajadusel osaleb analüütik ka esma- ja vahekohtumistel tellijaga.

Nõuded: Kvalitatiivanalüütikul peab olema vähemalt magistr kraad ning varasemalt vähemalt kahe tervise-, sotsiaal- või sellega lähedalt seotud valdkonna kvalitatiivuuringu läbiviimise ja analüüsi kogemus viimase viie aasta jooksul.

Pakkuja esitab pakkumuses uuringumeeskonna täieliku nimekirja koos rollidega. Iga uuringumeeskonna liikme kohta on pakkumusse lisatud isiku poolt allkirjastatud CV. Täiendavate liikmete (intervjuueerijad, moderaatorid, assistendid jt) korral tuleb CV-s välja tuua kõik nende tegevusteks vajalikud pädevused (s.h vene- või ingliskeelsete tegevuste puhul vene või inglise keele oskus vähemalt suhtlustasandil) vähemalt kahes uuringus viimase viie aasta jooksul, kus nad on vastavat rolli täitnud. Pakkumuses esitatud uuringumeeskonna liikmetel tuleb väikehanke võitmise korral arvestada uuringu ajakava jooksul vajaduse korral kohtumistega Sotsiaalministeeriumi kontaktisiku jt ekspertidega. Ehk tellijal on õigus sisuliste küsimustega pöörduda otse tegevus- ja ajakavas näidatud meeskonnaliikmete poole või nõuda nende osalemist kohtumistel, kui vaatamata tellija suhtlemisele projektjuhiga tekib projektiga ajalisi tõrkeid, vastamata küsimusi või kvaliteediprobleeme tegevustes, milles nad on peamisteks vastutajateks või läbiviijateks.

5. Ootused pakkumusele

Uuringu eesmärk peab pakkumuses olema lahti mõtestatud selgelt ning põhjendatult. Pakkuja võib välja pakkuda täiendusi meetodikates ja/või sihtrühmades tingimusel, et kõik tellija poolt minimaalselt vajalikuks peetud sihtrühmad on tehnilises kirjelduses ette nähtud ulatuses kaasatud.

Pakkuja esitab pakkumuse selliselt, et see võimaldab tellijal hinnata, et pakkumuse esitamiseks on pakkuja läbi mõelnud kõik olulised etapid, nende teostamiseks vajalikud meetodilised ja organisatoorsed meetmed ning pakkujal on võimekus alustada pärast lepingu sõlmimist tellitud töödega. Kõigi tegevuste ja meetodikate osas tuleb eraldi välja tuua uuringu võimalikud riskid ja uuringu käigus ette tulla võivad probleemid ning leida viisid, kuidas neid riske ennetavalt maandada, samuti

tegutsemiseviisid probleemide lahendamiseks ning konkreetsed isikud, kes erinevate probleemide tekkimisel nende lahendamisega tegelevad ja selle eest vastutavad.